

TEMEIURILE CONSTITUȚIONALE DE DECLARARE A UNUI PARTID POLITIC NECONSTITUȚIONAL

Elena PUȘNEI,

Facultatea Drept

CZU: 342.4:329.61(478)

elenapusnei58@gmail.com

Vom începe cu o introducere în tot ceea ce reprezintă un partid politic și care a fost evoluția acestor organizații politice de-a lungul anilor. Evoluând istoric partidele politice, putem spune că forme asemănătoare partidelor politice de astăzi au existat încă din Antichitate, însă partidele apar în secolele XVIII-XIX. În societatea modernă, partidele politice s-au impus ca realități incontestabile. Procesul apariției lor trebuie privit în strânsă corelație cu apariția și cu dezvoltarea parlamentarismului, deci cu ideea de reprezentare în viața publică. Pe teritoriul RM au activat 105 partide politice în perioada anilor 1991-prezent. Partidele politice reprezintă asociații benevole, cu statut de persoană juridică, ale cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, care, prin activități comune și în baza principiului liberei participări, contribuie la conceperea, exprimarea și realizarea voinței lor politice, fiind institute democratice ale statului de drept, promovează valorile democratice și pluralismul politic, contribuie la formarea opiniei publice, participă, prin înaintarea și susținerea candidaților, la alegeri și la constituirea autorităților publice, participă, prin reprezentanții lor, la exercitarea în mod legal a puterii în stat, desfășoară alte activități în conformitate cu legea.

Mai întâi de toate, vom menționa de ce am ales anume această temă. Având în vedere faptul că în perioada dată avem drept exemplu un caz de declarare neconstituțională a unuia dintre cele 55 de formațiuni politice care sunt înregistrate în Republica Moldova, și anume, este vorba despre Partidul „Șor”(PPȘ), acest subiect ne-a trezit un interes sporit. Un alt motiv pentru care am ales, să abordăm tema propriu-zisă este faptul că activitatea politică în societate se realizează nu numai prin intermediul statului, a instituțiilor și organismelor ce țin de aceasta, ci și printr-o vastă și complexă rețea de organizații și instituții extrastatale. Dintre acestea, cele mai vechi și importante sunt partidele politice. Existența partidelor politice, a partidismului ca fenomen politic reprezintă un element esențial al vieții democratice. Iar democrația începe și există numai odată cu apariția și dezvoltarea partidismului. Alegând acest subiect, am luat decizia să analizăm problema constituționalității partidelor politice, care este relativ nouă pentru Republica Moldova. Din acest considerent, este o procedură ce necesită o analiză minuțioasă din partea organului competent, Curtea Constituțională. Acum această temă a căpătat o întorsătură neașteptată. De aceea am ales, în cele ce urmează, să comunicăm despre temeiurile de declarare a unui partid politic neconstituțional.

Temeiurile constituționale de declarare neconstituțională a unui partid politic ce sunt prevăzute în art.41 alin. (4) Constituția Republicii Moldova cu privire la libertatea partidelor politice și a altor organizații social-politice. Conform acestui alineat,

identificăm următoarele temeuri, partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva: 1) pluralismului politic; 2) a principiilor statului de drept; 3) a suveranității și independenței; 4) a integrității teritoriale a Republicii Moldova sunt neconstituționale. O primă dovadă de veridicitate a celor spuse mai sus poate servi articolului 1 din Legea supremă, cunoaștem că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, suveran, independent, unitar și indivizibil, deci ulterior toate acele temeuri menționate mai sus reprezintă valori supreme ce sunt garantate de către stat, astfel nimeni nu este în drept să meargă împotriva acestor principii. O altă confirmare este expres prevăzută în art.5 din Constituție privind democrația și pluralismul politic, în care se susține că „Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul. Partidul politic își încetează activitatea prin: a) reorganizare, conform prevederilor prezentei legi, și pierdere, în urma reorganizării, a personalității juridice; b) autodizolvare, prin decizia organului său suprem; c) dizolvare prin hotărâre definitivă a judecătoriei, la cererea Ministerului Justiției; d) declarare a neconstituționalității partidului prin hotărâre a Curții Constituționale. (2) Ministerul Justiției va înainta judecătoriei o acțiune prin care va cere dizolvarea partidului politic, dacă există cel puțin unul din următoarele temeuri: a) partidul activează în baza statutului și programului său cu modificări și completări care nu au fost înregistrate în modul stabilit de lege; b) pe parcursul unui an, care începe să curgă din data când a devenit definitivă hotărârea Curții de Apel Chișinău cu privire la limitarea activității partidului, acesta a comis acțiuni similare celor pentru care activitatea partidului a fost limitată; d) activitatea partidului se desfășoară pe căi ori prin mijloace ilegale sau prin săvârșirea unor acte de violență; e) partidul a fost declarat neconstituțional prin hotărâre a Curții Constituționale; f) radierea din oficiu din Registrul de stat a persoanelor juridice.

Am găsit drept exemplu sesizarea nr. 184h/2022 referitoare la verificarea constituționalității Partidului politic „Șor” care se află spre organizare în procedura Curții Constituționale. În legătură cu această cauză, au fost solicitate opinii de la partidul vizat și de la autorități. Din cele citite, am aflat că liderul acestui partid prin sentința judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din 21 iunie 2017 în urma a mai multor constatări a fost arestat pe un termen de 7 ani și 6 luni. Din câte cunoaștem dumnealui nu este prezent în țară, părăsind teritoriul Republicii Moldova, deși în momentul respectiv avea interdicția de a părăsi țara. Conform sesizării menționate, includem și faptul că în baza probelor acumulate, Procuratura Anticorupție și organele de urmărire penală au identificat modalitatea de transmitere a unei sume de bani din partea unui grup criminal organizat în vederea finanțării partidului și, în special, pentru acoperirea cheltuielilor de transportare și de participare organizată a persoanelor la proteste. De asemenea, sancțiunile americane afirmă că liderul Partidului „Șor”, Ilan Șor, s-ar fi implicat în alegeri în interesul Federației Ruse. Totuși, Partidul „Șor” declară aceste acuzații ca fiind unele false și că nu există dovezi clare însă, analizând sesizarea nr.184 h, pornind de la contextul acesteia, am constatat faptul că sunt prezentate acuzații cu dovezi clare.

Pentru încheiere, vom menționa că partidele politice fac parte integrantă din viața constituțională a unui stat. Modul lor de manifestare pe scena politică reprezintă o oglin-

dă a modului de structurare a societății în grupuri sociale, cu idealurile, interesele și manierele lor specifice de luptă pentru a ajunge la guvernare. Cât despre tema abordată, neconstituționalitatea partidelor politice poate fi stabilită doar de către Curtea Constituțională, singurul organ competent. În cazul Partidului „Șor”, considerăm că este o problemă destul de importantă, actuală, și nicidecum una ușoară având în vedere că însăși Curtea Constituțională nu are o practică pe bază de experiență în privința declarării unui partid politic neconstituțional. După cele citite, am constatat că de fapt acest partid prin activitatea sa afectează democrația, în special din punct de vedere electoral, pentru că „aparatul” lor este banul și nicidecum valoarea partidului. Considerăm că ar fi important de gândit, că deși acest partid va fi declarat neconstituțional, totul se va sfârși? suntem siguri că nu, deoarece acei membri se pot uni și forma o altă organizație politică, deși conform Constituției art.41 alin.(1) prevede asocierea liberă a cetățenilor în partide și în alte organizații social-politice, ar fi bine de gândit critic și că asupra acestor persoane ar putea fi aplicate anumite mustrări sau alte modalități de acest gen, altfel această istorie nu se va încheia doar prin înlăturarea partidului respectiv. Și un alt semn de întrebare este în privința liderului partidului, care este în contradictoriu cu legea și evită justiția, ceea ce reprezintă cu siguranță un atribut neconstituțional al acestui partid.

Referințe:

1. CÂRNAȚ, Teodor. *Drept Constituțional și Instituții Politice*. Partea 2. p.23.
2. *Constituția Republicii Moldova*, art.41.
3. Legea privind partidele politice nr.294-XVI din 21.12.2007.
4. <https://moldova.europalibera.org/a/guvernul-cere-cur%C8%9Bii-constitu%C8%9Bionale-s%C4%83-verifice-dac%C4%83-activitatea-partidului-%C8%99or-este-legal%C4%83-/32122590.html>
5. Sesizarea nr. 184h/2022 referitoare la verificarea constituționalității Partidului Politic „Șor”

Recomandat

Teodor CÂRNAȚ, dr. hab., prof. univ.